

سۇئال

كۆپ ئاياللىق بولۇشنىڭ ھۆكۈمى قانداق بولىدۇ؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ رەببى بولغان ئاللاھقا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ۋە قىيامەتكىچە ئۇلارغا ئەگەشكەن كىشىلەرگە ئاللاھنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

ئاللاھ تائالا ئەرلەرگە كۆپ ئاياللىق بولۇشنى دۇرۇس قىلدى. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَنِّى وَثَلَاثَ وَرُبَاعَ ۚ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا** تەرجىمىسى: «ئەگەر يېتىم قىزلارغا (ئۆيلىنىپ) ئادىل مۇئامىلىدە بولالماسلىقىڭلاردىن قورقساڭلار، ئۇنى تەرك ئېتىپ، ئۆزۈڭلار ياقىتۇرىدىغان باشقا ئاياللاردىن ئىككىنى، ئۈچىنى ۋە تۆتىنى ئېلىشىڭلارغا بولىدۇ، ئەگەر (ئۇلارنىڭ ئارىسىدا) ئادىل بولالماسلىقىڭلاردىن قورقساڭلار، بىر خوتۇن بىلەن ياكى قول ئاستىڭلاردىكى چۆرىلەر بىلەن كۆپايىلىنىڭلار. بىر خوتۇن بىلەن كۆپايىلىنىش زۇلۇم قىلماسلىققا ئەڭ يېقىندۇر.» [سۈرە نىسا 3-ئايەت].

بۇ كۆپ ئاياللىق بولۇشنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىكىنىڭ دەلىلىدۇر. ئەر كىشى ئۈچۈن شەرىئەتتە بىر ياكى ئىككى ياكى ئۈچ ياكى تۆت خوتۇن ئالسا بولىدۇ. تەپسىر شۇناس ئالىملار، پىقھى ئالىملىرى ۋە بارلىق مۇسۇلمانلار بۇنىڭغا بىرلىككە كەلگەن بولۇپ، بۇ مەسىلىدە ئىختىلاپ يوق.

شۇنى بىلىش كېرەككى، كۆپ ئاياللىق بولۇشنىڭ بىر قانچە شەرتلىرى بار:

1-ئادىل بولۇش. ئاللاھ تائالا: **فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا** تەرجىمىسى: «ئەگەر(ئۇلارنىڭ ئارىسىدا)ئادىل بولالماسلىقىڭلار دىن قورقساڭلار» دېدى. بۇ ئايەت كۆپ ئاياللىق بولۇشتا ئادىللىقنىڭ شەرت ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. ئەر كىشى بىردىن كۆپ ئايال بىلەن توي قىلىپ ئۇلار ئارىسىدا ئادىللىق قىلالماسلىقىدىن ئەنسىرسە، ئۇ كىشى بىردىن كۆپ ئاياللىق بولۇش شەرتلىرىگە چۈشمەيدۇ. بۇ يەردە ئادىل بولۇش دېگەندىن بولغان مەقسەت: ئاياللارنىڭ نەپىقىسى، كېيىم-كېچەكلىرى، ئۇلارنىڭ يېنىدا تۇرۇش قاتارلىق ئۆزى قادىر بولالايدىغان ماددى ئىشلار مەقسەت قىلىنىدۇ.

ئەمما مۇھەببەت-ياخشى كۆرۈشتە ئادىللىق قىلىشقا بۇيرۇلمايدۇ ۋە تەلەپ قىلىنمايدۇ، چۈنكى ئىنسان ئۇنىڭغا قادىر

بولالمايدۇ. بۇ ھەقتە ئاللاھ تائالانىڭ مۇنداق دەيدۇ: **وَلَنْ تَسْعَىٰ تَطْبَعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ ۚ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ**
أَلْمِيَّةٍ ۚ تەرجىمىسى: «قانچە تىرىشساڭلارمۇ ئاياللىرىڭلارغا (مۇھەببەتتە ۋە دىننىڭ ماپىللىقىدا) باراۋەر مۇئامىلىدە بولۇشقا
ھەرگىز قادىر بولالمايسىلەر.» [سۈرە نىسا 129-ئايەت].

2-ئاياللىرىغا نەپقە قىلىشقا قادىر بولۇشى كېرەك. بۇ شەرتنىڭ دەلىلى: ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ**
نِكَاحًا حَتَّىٰ يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ تەرجىمىسى: «ياخشى قۇل ۋە ياخشى چۆرىلىرىڭلارنىڭ بېشىنى ئوڭلاپ قويۇڭلار؛ ئەگەر
ئۇلار يوقسۇز بولىدىغان بولسا (ئۇلارنىڭ يوقسۇزلۇقى سىلەرنىڭ ئۇلارنىڭ بېشىنى ئوڭلاپ قويۇشۇڭلارغا توسۇق بولمىسۇن)،
ئاللاھ ئۇلارنى ئۆز كەرمى بىلەن باي قىلىدۇ.» [سۈرە نۇر 33-ئايەت].

ئاللاھ تائالا بۇ ئايەتتە نىكاھقا قادىر بولالايدىغان لېكىن بەزى سەۋەپلەر تۈپەيلى ئۈزۈرلۈك بولغان كىشىنى ئىپپەتلىك بولۇشقا
بۇيرۇيدۇ، توي قىلىشتىن ئۈزۈرلۈك بولۇشنىڭ سەۋەپلىرىدىن: توي قىلىش ئۈچۈن مەھرگە يەتكۈدەك ئىقتىسادنىڭ بولماسلىقى،
ئايالىغا نەپقە قىلىشقا قادىر بولالماستىكى قاتارلىقلاردۇر. [ئاياللار ھۆكۈملىرى توغرىسىدىكى تەپسىلات "6-توم 286-بەت].
بەزى ئالىملار بىر ئاياللىق بولغاندىن كۆپ ئاياللىق بولۇشنى ئەۋزەل دېگەن.

شەيخ ئىبنى باز رەھىمەھۇللاھىدىن ئەسلى بىر ئاياللىق بولۇشۇمۇ ياكى كۆپ ئاياللىق بولۇشۇمۇ؟ دەپ سورالغاندا، شەيخ
مۇنداق جاۋاب بەرگەن: "شەرىئەتتە ئادىللىق قىلالىسا، زۇلۇم قىلىشتىن ئەنسىرىمىسە كۆپ ئاياللىق بولۇش ياخشىدۇر. ئۇنىڭدا
ئۆزىنىڭ ۋە توي قىلغان ئاياللارنىڭ ئىپپىتىنى ساقلاش ۋە ئۇلارغا نەپقە قىلىش، كۆپ ئەۋلاد قالدۇرۇش ۋە ئاللاھ تائالاغا
ئىبادەت قىلىدىغان كىشىلەرنى كۆپەيتىش قاتارلىق جەھەتلەردە نۇرغۇن پايدىلار بار. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَإِنْ**
خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْبَيْتَامِ فَاذْكُرُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَنِّي وَثَلَاثَ وَرُبَاعَ ۚ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُكُمْ ۚ **ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا** تەرجىمىسى: «ئەگەر يېتىم قىزلارغا (ئۆيلىنىپ) ئادىل مۇئامىلىدە بولالماستىقىڭلاردىن
قورقساڭلار، ئۇنى تەرك ئېتىپ، ئۆزۈڭلار ياقىتىۋىدىغان باشقا ئاياللاردىن ئىككىنى، ئۈچىنى ۋە تۆتنى ئېلىشىڭلارغا بولىدۇ، ئەگەر
(ئۇلارنىڭ ئارىسىدا) ئادىل بولالماستىقىڭلاردىن قورقساڭلار، بىر خوتۇن بىلەن ياكى قول ئاستىڭلاردىكى چۆرىلەر بىلەن
كۆپايلىنىڭلار. بىر خوتۇن بىلەن كۆپايلىنىش زۇلۇم قىلماسلىققا ئەڭ يېقىندۇر.» [سۈرە نىسا 3-ئايەت].

ھەقىقەتەن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بىر قانچە ئايال بىلەن توي قىلغان بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي**
رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ تەرجىمىسى: «سىلەرگە-ئاللاھنى، ئاخىرەت كۈنىنى ئۈمىد قىلغان ۋە ئاللاھنى كۆپ ياد ئەتكەنلەرگە -
رەسۇلۇللاھ ئەلۋەتتە ياخشى ئۈلگىدۇر» [سۈرە ئەھزاب 21-ئايەت].

بەزى ساھابىلار: مەن گۆش يېمەيمەن، يەنە بىرى: مەن كېچىسى ئۇخلىماي ناماز ئوقۇيمەن، يەنە بىرى: توي قىلمايمەن
دېگەن ۋاقىتتا، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، كىشىلەرنى توپلاپ خۇتبە سۆزلەپ ئاللاھ تائالاغا ھەمدە-سانا
ئېيتىپ ئاندىن مۇنداق دېگەن: «سىلەر مۇنداق، مۇنداق سۆزلەرنى قىيىسىلەر، ئەمما ئاللاھ بىلەن قەسەمكى! مەن سىلەرنىڭ

ئاراڭلاردا ئاللاھدىن ئەك بەك قورقىمەن ۋە بەك تەقۋادارلىق قىلىمەن، لېكىن مەن روزا تۇتمەن، ئىپتار قىلمەن، كېچىسى ناماز ئوقۇيمەن ۋە ئۇخلايمەن، نىكاھلىنىمەن، كىم مېنىڭ سۈننىتىمدىن ۋاز كېچىدىكەن، مەندىن ئەمەس» .
پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ سۆزى بىرنى ۋە كۆپنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. [بەلاغ" ژورنىلى 1015-سان، "ھەرەم دىيارى ئۆلىمالىرى پەتىۋاسى" 386-بەت].